

Beleidsnota kinderboerderijen en dierenweides gemeente Alphen aan den Rijn 2019-2025

De raad van de gemeente Alphen aan den Rijn;
Gezien het voorstel van het college van burgemeester en wethouders;

B E S L U I T vast t stellen de:

Beleidsnota kinderboerderijen en dierenweides gemeente Alphen aan den Rijn 2019-2025

Inhoud

Inleiding	3
Aanleiding	3
Aanpak	3
Leeswijzer	3
1. Bestaansrecht kinderboerderijen en dierenweides	4
2. Uitgangspunten gemeentelijk beleid kinderboerderijen	5
2.1 Inhoudelijke uitgangspunten	6
1. Wat verstaat de gemeente Alphen aan den Rijn onder een kinderboerderij?	6
2. Wat verstaat de gemeente Alphen aan den Rijn onder een educatieve functie?	6
3. Wat verstaat de gemeente Alphen aan den Rijn onder een recreatieve functie?	6
4. Wat verstaat de gemeente Alphen aan den Rijn onder een participatieve functie?	7
2.2 Organisatorische uitgangspunten	7
1. Wat verwacht de gemeente Alphen aan den Rijn van de organisatie?	7
2. Hoe ziet het dierenbestand eruit?	8
3. Wat verwacht de gemeente Alphen aan den Rijn ten aanzien van het dierenwelzijn?	9
4. Wat verwacht de gemeente Alphen aan den Rijn ten aanzien van de veiligheid?	9
5. Wat verstaat de gemeente Alphen aan den Rijn onder nevenactiviteiten?	10
3. Invulling kinderboerderijen en dierenweides per locatie	11
1. Organisatie Alphense kinderboerderijen	11
2. Kinderboerderij Zegersloot	12
3. Kinderboerderij de Contactweide (Boskoop)	12
4. Kinderboerderij Bospark	13
5. Dierenweide Dijksloot	14
6. Dierenweide Koudekerk	14
4. Financiële Consequenties	15
1. Stichting Alphense Kinderboerderijen	15
2. Dierenweide Koudekerk	17
3. Totale gemeentelijke kosten kinderboerderijen en dierenweides	17
5. Literatuur	18

Inleiding

Dit is de visie van de gemeente Alphen aan den Rijn op de kinderboerderijen en dierenweides in de gemeente. Er zijn in totaal drie kinderboerderijen en twee dierenweides: kinderboerderij Zegersloot in park Zegersloot en kinderboerderij Bospark in Alphen aan den Rijn, kinderboerderij de Contactweide in Snijdelwijk in Boskoop en dierenweide Dijksloot in Ridderveld in Alphen aan den Rijn en de dierenweide in Koudekerk aan den Rijn. Deze visie zet uiteen wat de gemeente Alphen aan den Rijn verwacht van de kinderboerderijen en dierenweides, en geeft de visie van de gemeente op hoe deze voorzieningen er in de toekomst uit komen te zien.

Aanleiding

Door aanhoudende tekorten bij de kinderboerderijen, is besloten om een toekomstvisie op te stellen om te komen tot een stabiele, duurzame situatie. Ook geeft de gemeente Alphen aan den Rijn een visie op dierenweiden in dit beleidsdocument.

Gemeente Alphen aan den Rijn hanteert daarbij de beleidsuitgangspunten van Nieuw en Anders. Dat komt erop neer dat de kinderboerderij deel uitmaakt van de maatschappij en zorgt voor slimme vormen van samenwerking, zodat de voorziening optimaal wordt gebruikt.

Daarnaast geeft de gemeente duidelijke kaders mee aan de exploitant van de kinderboerderijen. In de subsidievoorwaarden voor maatschappelijke subsidies (de subsidie die een kinderboerderij ontvangt) staan alleen globale maatschappelijke effecten die de kinderboerderij moet bereiken. Ook staan er geen standaarden in voor bijvoorbeeld het dierenwelzijn. Deze visie gaat dieper in op wat een gemeente verwacht van de kinderboerderijen en stelt standaarden, zodat beter gestuurd kan worden op kwaliteit.

Aanpak

Aan de totstandkoming van de visie ligt uitgebreid onderzoek ten grondslag:

- Een extern bureau heeft onderzocht hoe de Stichting Alphense Kinderboerderijen (SAK) organisatorisch en financieel beter kan worden georganiseerd.
 - De behoefte van de inwoners van gemeente Alphen aan den Rijn is opgehaald met een belevingspeiling.
 - De behoeften van belanghebbende organisaties zijn opgehaald door het organiseren van focusgroepen.
- De resultaten van deze onderzoeken zijn meegenomen in de opstelling van dit document.

Leeswijzer

De opzet van deze beleidsnota ziet er als volgt uit: In hoofdstuk één is het bestaansrecht van de kinderboerderijen volgens de gemeente Alphen aan den Rijn omschreven. In hoofdstuk twee staan de uitgangspunten van het gemeentelijk kinderboerderijenbeleid en de eisen die de gemeente aan een kinderboerderij stelt. In hoofdstuk drie vindt u de huidige situatie van de kinderboerderijen Alphen aan den Rijn en de toekomstige situatie per locatie.

1. Bestaansrecht kinderboerderijen en dierenweides

In dit hoofdstuk is de maatschappelijke meerwaarde van kinderboerderijen en dierenweides volgens de gemeente Alphen aan den Rijn beschreven, om het bestaansrecht van de voorzieningen duidelijk te maken. Dit bestaansrecht is gebaseerd op een drietal functies. Dierenweides hebben sommige van deze functies ook, maar kunnen deze vanwege de beperkte openingstijden en toegankelijkheid, minder goed uitoefenen.

Volgens de gemeente Alphen aan den Rijn is de primaire functie van kinderboerderijen dat er kennismaking plaatsvindt tussen mens en dier en dat er educatie over de dieren en het houden van dieren wordt gegeven. In de eerste plaats heeft een kinderboerderij daarom een educatieve functie. De voorziening zorgt ervoor dat bezoekers leren omgaan met dieren en het belang van dierenwelzijn onderkennen. Daarnaast leren bezoekers wat landbouwdieren zijn en waar voedsel, zoals melk en eieren, vandaan komt. In bredere zin wordt er natuur- en milieueducatie gegeven op een kinderboerderij.

Naast de educatieve functie draagt een kinderboerderij bij aan een verruiming van de belevingsmogelijkheden en geeft daarom een extra dimensie aan vrijetijdsbesteding. De kinderboerderij heeft daarom ook een recreatieve functie. Daarnaast kan een kinderboerderij een belangrijke sociale functie voor een brede maatschappelijke doelgroep vervullen. Inwoners kunnen bijvoorbeeld als vrijwilliger aan de slag bij de kinderboerderij of inwoners kunnen bij evenementen andere inwoners ontmoeten. Hierdoor draagt een kinderboerderij eraan bij dat de leefbaarheid van een gebied wordt vergroot.

Verder is een kinderboerderij een voorziening die kan bijdragen aan het meedoen van kwetsbare Alphenaren uit diverse doelgroepen, door voor deze doelgroepen activiteiten en vrijwilligerswerk aan te bieden. De kinderboerderij heeft daarom ook een participatieve functie.

Hoe een exploitant bijdraagt aan bovenstaande functies van een kinderboerderij, is verschillend. Er zijn variaties in kinderboerderijen, waardoor een algemene omschrijving moeilijk te geven is. Een kinderboerderij kan variëren van een kleinschalige stal met enkele dieren, tot een multifunctioneel complex met meerdere gebouwen, weiden en andere voorzieningen. Bijvoorbeeld een speeltuin, een activiteitencentrum en een restaurant.

Samenvattend hoort een toekomstbestendige kinderboerderij zich volgens de gemeente Alphen aan den Rijn te kunnen ontwikkelen als een sociale onderneming waar aandacht is voor verschillende behoeften en een breed aanbod (spelen en leren, ontmoeten, recreëren en participatie), maar met als hoofddoel educatie. Deze visie op kinderboerderijen realiseren we met een aantal geformuleerde uitgangspunten en een specifieke invulling per locatie, die het beste past binnen de omgeving van die

kinderboerderij. De uitgangspunten zijn te vinden in hoofdstuk twee en de differentiatie per locatie in hoofdstuk drie.

2. Uitgangspunten gemeentelijk beleid kinderboerderijen

Dierenweides zijn volgens de Vereniging Stads- en Kinderboerderijen Nederland (vSKBN) locaties die niet toegankelijk zijn voor het (grote) publiek of beperkte openingstijden hebben. De gemeente Alphen aan den Rijn ziet een dierenweide niet als kinderboerderij, omdat een dierenweide minder functies heeft dan een kinderboerderij. Een dierenweide wordt daarom niet gesubsidieerd, maar overgelaten aan het particuliere initiatief.

Vanwege de subsidierelatie gelden de volgende uitgangspunten voor de kinderboerderijen. Dierenweides zijn hiertoe niet verplicht, maar kunnen hier wel inspiratie uit opdoen. Uiteraard moet een dierenweide wel voldoen aan de wettelijke eisen.

In de subsidievoorwaarden voor maatschappelijke subsidies, moet een organisatie beschrijven aan welke maatschappelijke effecten de organisatie bijdraagt. De effecten waaraan een organisatie moet bijdragen zijn vooraf gedefinieerd in het uitvoeringsplan herinrichting maatschappelijk domein. De Alphense kinderboerderijen dragen bij aan de volgende maatschappelijke effecten:

1. Kinderen tot 12 jaar hebben een gezonde leefstijl.
2. Het ontwikkelen van vaardigheden en competenties draagt bij aan:
 - a. Het behouden en vinden van werk
 - b. Het onderhouden en ontwikkelen van netwerken
 - c. Het voorkomen of opheffen van eenzaamheid
3. Vrijwilligers leveren een zinvolle bijdrage aan talentontwikkeling en ontwikkelen hiermee zichzelf en/of anderen.
4. Inwoners zijn fysiek en psychisch gezond en sociaal-emotioneel vaardig.
5. Inwoners kunnen optimaal meedoen in de samenleving.

Deze maatschappelijke effecten wil de gemeente Alphen aan den Rijn bereiken met de kinderboerderijen. Zoals eerder beschreven in de aanleiding zijn deze effecten volgens de gemeente niet voldoende om goed te kunnen sturen op de kwaliteit van de kinderboerderijen. Om hierop te kunnen sturen zijn in paragraaf 2.1 aanvullende inhoudelijk uitgangspunten opgesteld. Daarnaast zijn de organisatorische uitgangspunten beschreven in paragraaf 2.2. Deze uitgangspunten zijn mede op basis van het behoefteonderzoek en het organisatieonderzoek tot stand gekomen.

2.1 Inhoudelijke uitgangspunten

1. Wat verstaat de gemeente Alphen aan den Rijn onder een kinderboerderij?

Een kinderboerderij is een specifieke voorziening die in eerste instantie educatie aan inwoners van de gemeente biedt, maar ook recreatie en participatie mogelijk maakt.

Een belangrijk uitgangspunt bij een kinderboerderij is dat het een laagdrempelige voorziening is die gratis en openbaar toegankelijk is. De kinderboerderij is ingesteld op het ontvangen van mensen, kinderen of schoolklassen met als primaire doel om bezoekers iets te leren over dieren, het houden van dieren en dierenwelzijn. In bredere zin hoort hier ook natuur- en milieueducatie bij. Een kinderboerderij kan daarnaast een uitbreiding van de recreatiemogelijkheden in de gemeente bieden en kan bijdragen aan participatie van inwoners. Daarbij zorgt de kinderboerderij ervoor dat er veel te beleven valt, door het organiseren van verschillende activiteiten op het gebied van educatie, recreatie en/of participatie.

2. Wat verstaat de gemeente Alphen aan den Rijn onder een educatieve functie?

Educatie op de kinderboerderij draagt bij aan kennis over dieren, natuur, milieu en duurzaamheid voor jong en oud

De kinderboerderij is dé plek waar kinderen en volwassenen in het echt kunnen zien hoe groot een koe is, hoe een varken ruikt en hoe de wol van een schaap aanvoelt. Kinderen kunnen er kennismaken met dieren, er meer over te weten komen en er leren hoe ze respectvol met dieren horen om te gaan. Een kinderboerderij kan ook educatie aanbieden over de herkomst van voedsel. Laten zien dat de kippen eieren leggen, kan daar een voorbeeld van zijn, maar een kinderboerderij kan dit bijvoorbeeld ook aanvullen met een moestuin voor groenten. Een kinderboerderij leent zich ook voor projecten die bezoekers op een laagdrempelige manier kennis laten maken met duurzame maatregelen op het gebied van water, bodem en energie. De Handreiking "Alle kinderboerderijen en bezoekers klimaatbestendig en waterbewust" van het GDO (Gemeenten voor Duurzame Ontwikkeling) bevat daar voorbeelden van.

Denk hierbij aan het opvangen van regenwater voor het spoelen van de wc. Educatie op dit vlak zorgt voor een boodschap aan de bezoekers van de kinderboerderijen over de impact die onze keuzes hebben op het klimaat en natuur. Dit kan een positieve invloed hebben op de houding en gedrag van de inwoners ten aanzien hiervan. Om de educatieve functie goed uit te oefenen, zorgt de exploitant voor een zo goed mogelijke inrichting van de kinderboerderij die daarop aansluit. Een goede informatievoorziening draagt daaraan bij.

3. Wat verstaat de gemeente Alphen aan den Rijn onder een recreatieve functie?

Een kinderboerderij maakt de omgeving leefbaarder en dient als een ontmoetingsplaats.

Met het aanbieden van recreatie middels een kinderboerderij wil de gemeente laagdrempelige ontspanning, zinvolle vrijetijdsbesteding en een groene ontmoetingsplek bieden. Ontmoetingen van mensen onderling, maar ook ontmoetingen tussen mens en dier. Dit houdt in dat de kinderboerderij zo ruim mogelijk open moet zijn, voor volwassenen en kinderen (zowel voor de jonge kinderen tijdens schooltijd als de oudere kinderen na schooltijd). Wanneer de kinderboerderij in de weekenden open is, dan ontstaat de mogelijkheid om in gezinsverband buiten te zijn. Voor vrijwilligers zorgt de kinderboerderij voor een nuttige dagbesteding en een vergroting van hun sociale netwerk.

De kinderboerderij moet dus een plek zijn waar het prettig is om te verblijven en daar ook op ingericht zijn. Bijvoorbeeld door het creëren van zitmogelijkheden voor bezoekers en speelmogelijkheden voor kinderen.

4. Wat verstaat de gemeente Alphen aan den Rijn onder een participatieve functie?

Een kinderboerderij draagt bij aan participatie door integratie van mensen met een beperking of kwetsbare mensen met bijvoorbeeld een verslaving mogelijk te maken.

Een kinderboerderij is een voorziening die kan bijdragen aan het meedoen van kwetsbare Alphenaren uit diverse doelgroepen (onder andere Wmo, jeugd, participatiewet of statushouders). Dit past in het beleid van de gemeente om de verschuiving van individuele zorgvoorzieningen naar algemene voorzieningen mogelijk te maken. Zo hebben kinderboerderijen de potentie om een therapeutische functie te vervullen voor bejaarden, verstandelijk en lichamelijk gehandicapten, revaliderende inwoners, kinderen en alle andere bezoekers van de kinderboerderij. Het vasthouden en het aaien van dieren heeft aantoonbaar een rustgevend effect op mensen. Dit kan bijvoorbeeld voor kinderen die opgroeien in een stressvolle situatie van belang zijn. Ook mensen met een verslaving of psychiatrisch ziektebeeld kunnen participeren op een kinderboerderij, bijvoorbeeld door onder begeleiding klussen uit te voeren op de kinderboerderij.

2.2 Organisatorische uitgangspunten

1. Wat verwacht de gemeente Alphen aan den Rijn van de organisatie?

Een kinderboerderij is betrokken bij de wijk of kern waar ze haar activiteiten organiseert

De gemeente Alphen aan den Rijn vindt het belangrijk om ruimte te geven aan inwonersinitiatieven. Bewoners, ondernemers en (maatschappelijke) organisaties weten vaak het beste wat er leeft in een gebied, daarom probeert de gemeente deze initiatieven te ondersteunen door gebiedsgericht te werken. Deze gebiedsgerichte aanpak zorgt voor maatwerk en betekent dat gemeente en inwoners goed naar elkaar moeten luisteren en samenwerken. Echter, ruimte geven is niet genoeg. Het is essentieel dat de activiteiten en de partijen die ze organiseren, geworteld zijn en blijven in de gemeenschap. Dat wordt ook van een kinderboerderijexploitant verwacht. Alleen dan is er vertrouwen en meerwaarde voor de buurt of dorp. Het is niet meer vanzelfsprekend dat de overheid het initiatief neemt bij het oplossen van maatschappelijke vraagstukken. Via het Democratische Akkoord van het coalitieakkoord 2018-2022 willen we alle ruimte geven aan bewoners, ondernemers en (maatschappelijke) organisaties om zelf het heft in handen te nemen. Dat betekent dat de exploitant van de kinderboerderijen en stakeholders rondom de kinderboerderijen samen optrekken. Dit kan alleen door samenwerken en het slimmer benutten van elkaars aanbod, bijvoorbeeld gebouwen.

In het uitvoeringsplan Herinrichting maatschappelijk domein zijn de uitgangspunten 'slimmer benutten' en 'nieuw en anders' opgenomen. De centrale gedachte achter 'nieuw en anders' is dat het maatschappelijke veld zoveel mogelijk zelf middelen zoekt, initiatieven ontplooit en innovatieve manieren zoekt om haar activiteiten en diensten aan te bieden. De gemeente heeft in deze visie geen sturende of coördinerende rol, maar een faciliterende.

Een bekend voorbeeld van slimmer benutten is de buitenschoolse opvang, die ruimtes huurt in gebouwen van het basisonderwijs, of bij activiteitscentra zoals IVN of het Archeon.

Met het uitgangspunt gebiedsgericht werken zijn inspanningen gericht op dat wat nodig is in het gebied en het behalen van resultaten voor de dorpen en buurten. Hierbij ligt de nadruk op het collectieve belang en niet zozeer op de individuele situatie. Een kinderboerderijvoorziening moet dus een meerwaarde zijn voor de dorpen of buurten en aansluiten bij het collectief belang en de resultaten van die buurt of dat dorp.

De kinderboerderij zoekt voortdurend de samenwerking met bedrijven, particulieren en andere (maatschappelijke) organisaties, zonder de concurrentie aan te gaan en zonder haar zelfstandigheid en onafhankelijkheid uit het oog te verliezen.

Een kinderboerderij maakt deel uit van de lokale en regionale maatschappij. Voor haar voortbestaan is zij afhankelijk van haar omgeving en de mensen die daar belang bij hebben. In deze gewenste samenwerking staat de kinderboerderij open voor vernieuwende constructies. Hier hoort ook bij het kijken naar andere financieringsbronnen en fondsen en het voortdurend sturen op ondernemerschap en mogelijkheden om mensen of organisaties bij de missie van de kinderboerderij te betrekken. Een kinderboerderij kan bijvoorbeeld arrangementen aanbieden met ondernemers, om zo meer inkomsten te genereren.

De kinderboerderij zorgt voor een bedrijfsmatige aanpak, met inzet op zichtbaarheid en gastvrijheid.

Voor het betrekken van een zo breed mogelijk publiek, is het belangrijk dat de kinderboerderij zichtbaar is. Dit betekent dat van de exploitant van een kinderboerderij verwacht wordt dat deze actieve en doelgerichte promotie over de mogelijkheden op de kinderboerderij voert. Daarbij is de kinderboerderij klantgericht, gastvrij en toegankelijk. Om de aansluiting bij de samenleving te vinden en houden, organiseert de kinderboerderijexploitant zo veel mogelijk maatschappelijke activiteiten.

2. Hoe ziet het dierenbestand eruit?

Het dierenbestand is simpel en bevat niet meer dan 7 soorten landbouwdieren in combinatie met kleine huisdieren.

Het uitgangspunt is dat het dierenbestand van een kinderboerderij hoofdzakelijk landbouwdieren en de algemeen gangbare kleine huisdieren bevat. Onder dit dierenbestand vallen dus geen exoten als papegaaien en dieren als lama's. De herten in het Bospark zijn hier een uitzondering op in verband met de historische aanwezigheid. Uit onderzoek blijkt namelijk dat een te groot dierenbestand belemmerend kan zijn voor het vrijmaken van tijd en geld om andere dingen te realiseren. Een kinderboerderij kan zich dan bijvoorbeeld makkelijker richten op het organiseren van meer activiteiten of het realiseren van samenwerkingsverbanden.

3. Wat verwacht de gemeente Alphen aan den Rijn ten aanzien van het dierenwelzijn?

De kinderboerderij exploitant zet zich in voor een zo goed mogelijk dierenwelzijn. Dit toont de exploitant aan door een dierenwelzijnsplan op te stellen, waarbij de aard en welzijnsbehoeften van het dier op de eerste plaats worden gezet.

Het is belangrijk dat de dieren op de kinderboerderij een zo goed mogelijk bestaan hebben. Hiermee kan de kinderboerderij als een voorbeeld dienen om te laten zien hoe met dieren omgegaan moet worden. Een kinderboerderij is zich daarom bewust van alle wettelijke eisen en richtlijnen en handelt conform deze richtlijnen. Daarnaast wil de gemeente dat een exploitant een dierenwelzijnsplan opstelt, om te streven naar een zo hoog mogelijk dierenwelzijnsniveau. Dit plan bevat onder andere een duidelijk fokbeleid. De kinderboerderij handelt hierbij volgens de adviezen van de dierenbescherming. Deze stichting stelt dat het fokken met dieren uitsluitend mag om de populatie op peil te houden, dus absoluut niet voor de verkoop. Als er te veel dieren komen, moet men streven naar plaatsing naar bijvoorbeeld andere kinderboerderijen. Dat betekent dus niet doorverkopen aan de handel of afmaken van dieren.

4. Wat verwacht de gemeente Alphen aan den Rijn ten aanzien van de veiligheid?

Om te borgen dat de kinderboerderij een veilige en verantwoorde plek is voor bezoekers, medewerkers en dieren zorgt de kinderboerderij ervoor dat zij beschikt over het keurmerk zoönosen, dat de beheerders een verklaring omtrent het gedrag (VOG) kunnen overleggen en dat de beheerders een bedrijfshulpverlening (BHV) cursus hebben gevolgd.

Zoönosen zijn ziekten die van dieren op mensen kunnen overgaan. Om aan te tonen dat de kinderboerderij maatregelen neemt om zoönosen te voorkomen en de kans op besmetting te beperken,

moet zij beschikken over het GD Keurmerk Zoönosen. Daarnaast moeten kinderboerderijen beschikken over vaardig en betrouwbaar personeel. De beheerder heeft tenminste een MBO-3-opleiding Dierversorgung. De voorkeur gaat echter uit naar een MBO-4-opleiding Manager Dierversorgung. Ook moeten de beheerder een VOG kunnen overleggen waaruit blijkt dat het gedrag in het verleden geen bezwaar vormt voor het vervullen van de functie. Tenslotte is het wenselijk dat de beheerders een BHV-cursus hebben gevolgd, zodat ze in geval van calamiteiten adequaat kunnen reageren.

5. Wat verstaat de gemeente Alphen aan den Rijn onder nevenactiviteiten?

Onder nevenactiviteiten verstaan we activiteiten die niet rechtstreeks met het beheer of de exploitatie van een kinderboerderij te maken hebben en die ondergeschikt zijn aan de educatieve, recreatieve en participerende functie van de kinderboerderij.

Als ondersteuning van de doelstelling van de kinderboerderijen zijn nevenactiviteiten mogelijk. Bepaalde nevenactiviteiten kunnen namelijk de aantrekkelijkheid van een kinderboerderij vergroten. Dit kan met name als recreatieve voorziening. Nevenactiviteiten zijn bijvoorbeeld het beschikbaar stellen van een vergaderruimte aan een vereniging of de beperkte verkoop van chips, ijsjes en frisdrank. De nevenactiviteiten zijn ondergeschikt aan de recreatieve, educatieve en participerende functie van de kinderboerderij. Verkoop van alcoholische dranken kan nadrukkelijk niet. Voor de ontwikkeling van nevenactiviteiten beschikt de exploitant over de daarvoor noodzakelijke vergunningen en ontheffingen. Ook houdt de exploitant zich aan de hierbij behorende voorschriften. Het initiatief voor het uitoefenen van nevenactiviteiten wordt overgelaten aan de kinderboerderij zelf.

3. Invulling kinderboerderijen en dierenweides per locatie

In dit hoofdstuk wordt invulling gegeven aan de kinderboerderijen en dierenweides per locatie. De hoofdlocatie van de kinderboerderijen is kinderboerderij Zegersloot. Deze heeft de meeste bezoekers en daar zijn de meeste activiteiten. Deze kinderboerderij richt zich op alle inwoners van de gemeente. De locaties 'de Contactweide' en 'Bosspark' worden gezien als kleinschalige kinderboerderij: locaties met minder ruime openingstijden, kleinere dieren, een kleiner dierenbestand en een minder groot aanbod van activiteiten die vooral ten dienste staan van de wijk of kern waarin zij gelegen zijn.

De kinderboerderijen en dierenweides liggen binnen de bebouwde kom, maar zijn gelegen in een groene omgeving of gelegen nabij een groene omgeving. De gemeente Alphen aan den Rijn vindt dat deze ligging benut kan worden om verbinding met andere initiatieven en partners te maken en bezoekers van een kinderboerderij meer bewustzijn over het groen, de natuur en milieu bij te brengen. Denk bijvoorbeeld aan combinaties met de stadslandbouw. Daarnaast hebben de locaties eigen specifieke kenmerken en een verschillend krachtenveld.

Omdat elk gebied anders is en er in elk gebied specifieke behoeften zijn, is het wenselijk om te differentiëren per locatie. Deze behoeften zijn deels inzichtelijk gemaakt met een behoefteonderzoek onder inwoners en belanghebbende organisaties. Door te differentiëren sluit de kinderboerderij beter aan op de omgeving en op de wensen van bezoekers en dat resulteert in een meerwaarde voor die wijk of kern. In de volgende paragrafen wordt een situatieschets gegeven van de huidige situatie en het huidige aanbod bij de SAK, de kinderboerderijen en de dierenweides. Daarnaast wordt een schets van de toekomstige situatie gegeven, die in lijn is met in hoofdstuk 2 gestelde uitgangspunten. In 2025 moet de toekomstige situatie zijn gerealiseerd.

1. Organisatie Alphense kinderboerderijen

Huidige situatieschets

De kinderboerderijen worden bestuurd door Stichting Alphense Kinderboerderijen. Deze stichting bestaat uit een bestuur van 6 personen. In 2018 is een organisatieonderzoek uitgevoerd. Hieruit blijkt dat stichting nog niet op volle kracht is en op meerdere onderdelen kennis kan inwinnen om een soepel lopende organisatie te worden. Daarnaast missen er beleidslijnen voor bijvoorbeeld dierenwelzijn. Het bewaken van deze beleidslijnen is ook een punt waar SAK op kan versterken. De regie ligt vooral bij beheerders, terwijl deze bij het bestuur hoort te liggen.

Uitwerking toekomstige situatie

De kinderboerderijen worden bestuurd door Stichting Alphense Kinderboerderijen. De stichting heeft kennis ingewonnen op het gebied van kinderboerderijen, ondernemerschap, dierenwelzijn, fondsenwerving en marketing. Er is duidelijk en helder beleid wat bewaakt wordt door het bestuur.

Daarnaast zijn er 3 fte of meer in dienst. Het aandeel vrijwilligers is uitgebreid.

Het huurcontract is geactualiseerd, zodat de taken en rolverdeling over het onderhoud duidelijk zijn.

Voor het beheer van de kinderboerderijen is 2,3 fte in dienst. Verder zijn er ruim 100 vrijwilligers actief.

Er zijn nu onduidelijkheden over welk onderhoud de gemeente moet uitvoeren en welk onderhoud SAK moet uitvoeren.

2. Kinderboerderij Zegersloot

Huidige situatieschets

Deze kinderboerderij is de hoofdlocatie van de drie kinderboerderijen en ligt in park Zegersloot. Dit is een groene omgeving met veel mogelijkheden voor wandelen en recreëren is. In de cirkel rondom de kinderboerderij zijn verschillende (potentiële) partners en voorzieningen aanwezig. Dit zijn onder andere een pannenkoekenboerderij, een restaurant met midgetgolf, een Chinees restaurant, bezoekerscentrum de Veenweiden, het IVN en een speeltuin. De kinderboerderij heeft een divers dierenbestand en wordt goed bezocht. Toch is er behoefte aan meer belevingsmogelijkheden op deze locatie en zijn er veel potentiële samenwerkingsverbanden, die de belevingsmogelijkheden voor de bezoeker kunnen verruimen en meer bezoekers kunnen trekken. De huidige openingstijden zijn elke dag van 14.00 tot 16.30 uur. De accommodatie is ruim, maar heeft op onderdelen onderhoud.

Uitwerking toekomstige situatie

Kinderboerderij Zegersloot is de hoofdlocatie die nadrukkelijk laat zien hoe het er op een boerderij aan toe gaat. De primaire focus is educatie over de dieren en natuur en milieu. De kinderboerderij is daarop ingericht door onder andere een goede informatievoorziening en goed lesmateriaal. Er is een breed activiteitenaanbod dat in samenwerking met verschillende partners tot stand is gekomen, waaronder de omliggende partijen Het dierenbestand wordt verkleind om meer tijd over te hebben om activiteiten aan te kunnen bieden. De openingstijden zijn ruim waardoor er veel te beleven is op deze kinderboerderij. Daarnaast wordt in 2020 bij de herinrichting van de speeltuin aan de noordzijde gekeken of er een verbinding tussen de speeltuin en de kinderboerderij gemaakt kan worden. Verder wordt aangesloten bij het initiatief voor een klimpark.

3. Kinderboerderij de Contactweide (Boskoop)

Huidige situatieschets

De Contactweide is een kleinschalige kinderboerderij. De boerderij is centraal geïmponeerd in de Snijdelwijk in Boskoop-West. In de directe omgeving bevinden zich meerdere basisscholen en kinderopvangcentra. De woningen in de directe omgeving zijn hoofdzakelijk eengezinswoningen met jonge gezinnen. In Snijdelwijk wonen verschillende multiculturele groepen en er zijn weinig speelmogelijkheden voor de kinderen binnen deze wijk. Binnen de buurt zijn er wel verschillende voorzieningen zoals een buurthuis, een voedseltuin en enkele horecagelegenheden. Het hoofdgebouw op de kinderboerderij is recentelijk opnieuw gebouwd en ziet er nog nieuw uit. Rondom het hoofdgebouw zijn er allerlei oude hokken en veel hekken aanwezig, wat het een rommelige uitstraling geeft. Er zijn veel dieren aanwezig, maar het bezoekersaantal is laag. De kinderboerderij is dan ook zeer beperkt open. De huidige openingstijden zijn erg beperkt: woensdag en vrijdag van 14.00 uur tot 16.30 uur.

Uitwerking toekomstige situatie

Op kinderboerderij de Contactweide ligt de focus op een combinatie van ontmoeting tussen mens en dier en mensen onderling. Verschillende doelgroepen komen op deze kinderboerderij bijeen. Participatie en speelmogelijkheden voor de kinderen zijn het uitgangspunt. De speelmogelijkheden worden verruimd en de rommelige oude hekken en hokken zijn verdwenen of vervangen voor nieuwe nette varianten. De kinderboerderij biedt een grote verscheidenheid aan vrijwilligerswerk. Hierdoor kunnen mensen zich ontwikkelen en nieuwe vaardigheden leren. Deze kinderboerderij is dan ook een locatie waar inwoners geactiveerd worden. Dit vereist een goede samenwerking met de gemeente, zorg en welzijnsorganisaties en omliggende scholen en bedrijven. Daarnaast is deze kinderboerderij dé plek voor jonge gezinnen om elkaar te ontmoeten en kinderen een leuke dag uit te bieden. Het dierenbestand is klein, maar divers genoeg om verschillende dieren te kunnen aaien en wat over ze te weten te komen. De openingstijden van deze kinderboerderij zijn verruimd zodat deze locatie ook in het weekend open is. Verder zijn er duurzaamheidsmaatregelen genomen om het elektriciteitsverbruik te laten afnemen.

4. Kinderboerderij Bospark

Huidige situatieschets

Kinderboerderij Bospark is een kleinschalige kinderboerderij en ligt in het Bospark in Alphen aan den Rijn. Dit park is één van de oudste parken van de stad. Vanwege de centrale ligging vervult het park een belangrijke rol voor de stad. Het is omsloten door het Rijnhavengebied, het centrum en het stationsgebied. Het park is open en groen ingericht en door de verscheidenheid aan omliggende wijken trekt het verschillend publiek. Veel mensen gebruiken het park als een doorfietsroute naar de stad. Maar het park wordt ook gebruikt door hondenbezitters, gezinnen en opa's en oma's die met kleinkinderen een bezoek brengen aan de kinderboerderij. Echter, het bezoekersaantal is niet hoog en de openingstijden zijn niet ruim (in de winterperiode woensdag, zaterdag en zondag en in de zomerperiode dagelijks van 14.00 tot 16.30 uur). De kinderboerderij is klein qua oppervlak en er valt niet veel meer te beleven dan kijken naar dieren. Een klein speeltuintje biedt wat speelmogelijkheden.

Uitwerking Toekomstige situatie

Deze kinderboerderij leent zich het beste voor ontmoeting van mensen uit de buurt. De primaire focus van deze locatie ligt op ontmoeten en spelen.

Er bevinden zich verschillende scholen vlakbij de kinderboerderij, waardoor maatschappelijke stages mogelijk zijn.

Grote landbouwdieren (paarden, koeien) zijn niet meer aanwezig in het Bospark. Het dierenbestand is klein, maar divers genoeg om verschillende dieren te kunnen aaien en wat over ze te weten te komen.

De speelmogelijkheden hebben een kwaliteitsslag gemaakt en de kinderboerderij is een prettige plaats om te verblijven. De inrichting heeft de sfeer van de rest van het park.

De openingstijden zijn verruimd en er zijn duurzaamheidsmaatregelen genomen om het elektriciteitsverbruik te laten afnemen.

5. Dierenweide Dijkloot

Huidige situatieschets

Uitwerking toekomstige situatie

Deze dierenweide is gelegen in de wijk Ridderveld. Het is een schapen- en koeienweide. De weide wordt beheerd door de SAK en is niet toegankelijk voor publiek.

Vanwege de geringe maatschappelijke meerwaarde van deze dierenweide, worden de dieren de komende jaren overgeplaatst naar de kinderboerderijen van SAK of naar andere kinderboerderijen en dierenweides. De dierenweide is uiterlijk in 2021 verdwenen.

6. Dierenweide Koudekerk

Huidige situatieschets

Deze dierenweide is al vele jaren een begrip in Koudekerk. 15 jaar werd deze gerund door twee vrijwilligers op hoge leeftijd. Vanaf 2016 moesten deze vanwege hun leeftijd en gezondheid stoppen. In 2016 is er een enquête uitgedaan in Koudekerk door het dorpsoverleg. Hier kwam uit dat het merendeel van de inwoners van Koudekerk heel graag ziet dat de Dierenweide behouden blijft. De wens was dat die opgeknapt en toegankelijker werd. Twee nieuwe jonge vrijwilligers hebben zich gemeld en de voortzetting op zich genomen. Het gebouwtje dat als schuilmogelijkheid voor de dieren staat, is in samenwerking met de gemeente (leefbaarheid) opgeknapt. In samenwerking met de SAK is in jonge geitjes voorzien (De SAK heeft oude geiten in ruil voor jonge overgenomen). Verder staan er biggetjes, kippen en schapen op de wei. Het gebouw is op basis van natrekking eigendom van de gemeente. De vrijwilligers zorgen voor de dieren en al het noodzakelijke ten opzichte van dierenwelzijn en veiligheid van mens en dier. Verder staan er 4 fruitbomen op het terrein van de dierenweide en 3 buiten de dierenweide aan het pad. Deze worden ook door de vrijwilligers onderhouden. De opbrengst van de vruchten zijn ten behoeve van de dierenweide.

Uitwerking toekomstige situatie

Vanwege de maatschappelijke meerwaarde is het van belang dat de dierenweide behouden blijft. Het is een initiatief van en voor de inwoners van Koudekerk, een samenwerkingsproject tussen de vrijwilligers, het dorpsoverleg en team wijken en kernen van de gemeente. Er is een overeenkomst aangegaan met het dorpsoverleg waarin afspraak zijn gemaakt over kosten voor de exploitatie van de dierenweide.

4. Financiële Consequenties

De kinderboerderijen en dierenweides worden momenteel op verschillende manieren financieel ondersteund. Er valt onderscheid te maken tussen twee partijen: De Stichting Alphense Kinderboerderijen (hier vallen de 3 kinderboerderijen onder en dierenweide dijksloot) en Dierenweide Koudekerk. Hieronder is beschreven welke financiële consequenties deze beleidsnota heeft voor deze partijen.

1. Stichting Alphense Kinderboerderijen

De SAK wordt vanuit de gemeente op twee manieren financieel ondersteund: Door de accommodaties om niet te verhuren en door de subsidiebijdrage uit de pot 'kleine subsidies'.

Accommodaties

SAK betaalt geen huur voor de accommodaties. Het grootschalig onderhoud aan de openbare ruimte en de gemeentelijke panden wordt uitgevoerd door de gemeente. De kapitaallasten en exploitatielasten zijn € 48.780 per jaar. Doordat dierenweide Dijksloot de komende jaren verdwijnt, worden deze lasten met € 2.934 verlaagd tot € 45.846 per jaar..

Subsidie

Voor de ondersteuning van de uitvoering van de activiteiten en het beheer van de kinderboerderijen ontvangt SAK een subsidie van € 193.000. Uit het uitgevoerd organisatieonderzoek is gebleken dat indien alle locaties als voltallige kinderboerderijen gehandhaafd blijven hier in ieder geval een marktconforme subsidie van 1 fte per locatie zal moeten gelden (ten opzichte van de 2,3 fte nu).

SAK betaalt veel aan loonkosten. Voor 2019 is de 2,3 fte (á 37,5 uur) op € 187.000 begroot. Dit komt neer op ruim 81.000 per fte. De goedkoopste oplossing om 0,7 fte extra in te huren is via Rijnvicus. Het invullen van één fte (á 37,5 uur) kost bij Rijnvicus ongeveer € 35.000 per jaar, 0,7 fte kost ongeveer € 24.500.

Om deze € 24.500 op te vangen wordt € 20.000 toegevoegd aan de jaarlijkse subsidie. Daarnaast worden er duurzame investeringen gedaan uit het incidenteel beschikbare budget om het elektriciteitsverbruik te doen afnemen. De kosten hiervoor zijn maximaal € 15.000 en dit levert een besparing op van maximaal € 2.000 per jaar. Daarnaast is er een initiatief voor een klimpark bij kinderboerderij Zegersloot. De initiatiefnemer hiervan wil het klimpark op de grond van de kinderboerderij realiseren. De initiatiefnemer heeft met de kinderboerderij afgesproken dat zij hiervoor jaarlijks een sponsorbedrag betalen. Dit is ruim voldoende om, samen met het verhoogde subsidiebedrag en de besparing op de elektriciteitskosten, de 0,7 fte aan te nemen.

Incidenteel budget

Om bij te dragen aan de uitgangspunten uit hoofdstuk 2 en het toekomstbeeld uit hoofdstuk 3 is er een incidenteel budget beschikbaar van € 163.689. Voor de exacte besteding van dit budget wordt samen met SAK een uitvoeringsagenda opgesteld.

2. Dierenweide Koudekerk

Ook bij dierenweide Koudekerk is de gemeente eigenaar van de grond en opstallen. Het dorpsoverleg heeft de grond en opstallen in bruikleen. Het grootschalige onderhoud van de opstallen wordt door de gemeente uitgevoerd. De kapitaallasten en exploitatielasten zijn € 684 per jaar.

Met het dorpsoverleg Koudekerk wordt een overeenkomst aangegaan waarin staat dat het dorpsoverleg voor maximaal € 2.000 aanspraak kan maken op het leefbaarheidsbudget voor nutskosten, voerkosten en dierenartskosten.

3. Totale gemeentelijke kosten kinderboerderijen en dierenweides

Incidentele kosten

Beschikbaar incidenteel budget voor investeringen in onder andere duurzaamheid en realisatie van het toekomstbeeld € 163.689

Structurele kosten

Subsidiekosten	€ 213.000
Accommodaties SAK	€ 45.846
Leefbaarheidsbudget tbv Dierenweide Koudekerk	€ 2.000
Accommodatie Dierenweide Koudekerk	€ 684
Totaal	€ 261.530

5. Literatuur

Franssen, B.C. (2018) Organisatieonderzoek Stichting Alphense Kinderboerderijen. Blauwe Noordzee I&O Research (2018) Belevingspeiling Alphen aan den Rijn 2018
Krabbendam, F. (2019) Berekening kostprijsdekkende huur kinderboerderijen, diverse locaties, 12 februari 2019. Gemeente Alphen aan den Rijn

*Vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 21 november 2019,
De griffier, de voorzitter,
drs. J.A.M. Timmerman, m. drs. J.W.E. Spies*